

Codi Ètic de la Universitat Pompeu Fabra¹

Aprovat per Acord del Consell de Govern de 8 de juliol del 2020

I. Preàmbul

Un nou Codi per reforçar el compromís ètic de la UPF

Aquest document de Codi Ètic té com a punt de partida el primer Codi Ètic de què es va dotar la Universitat Pompeu Fabra l'any 2012, el qual, en una part del seu preàmbul, deia, amb encert, el següent: "El pas dels anys ha afegit complexitat a la vida universitària. Com a inevitable reflex de la societat on actua, la universitat ha estat sotmesa a les tensions socials i polítiques que cada país ha sofert al llarg de la seva història. En aquest sentit, la institució ha participat en nombrosos moviments ciutadans a favor dels canvis socials que han permès una societat més justa. Aquest objectiu d'aconseguir una societat més equitativa segueix sent un dels elements definitoris del sistema universitari públic i obliga a continuar la promoció activa de la igualtat d'oportunitats i la promoció del pensament crític. A Catalunya, la universitat ha contribuït de manera notable a la recuperació dels valors democràtics i a la consciència de Catalunya com a poble, a la difusió dels seus elements culturals i al coneixement del seu passat."

El Codi fins ara vigent continua sent vàlid en els principis, però requereix una revisió i una millora, amb l'objectiu d'enfortir el compromís ètic de la institució i de les persones que hi estan vinculades. Aquesta necessitat de revisió del Codi deriva també dels canvis experimentats per l'evolució tant de la societat com de la universitat mateixa i l'emergència de nova legislació que incorpora abundants exigències en àmbits afins als tractats al Codi Ètic: igualtat, transparència, informació pública, bon govern, protecció de dades personals, contractació al sector públic, procediment administratiu, etc. Així doncs, un cop superats els 25 anys de la Universitat, resulta convenient reforçar els principis i valors recollits al Codi Ètic.

¹ Aquesta proposta de Codi Ètic ha estat elaborada per la Comissió per a la Revisió i Aprofundiment del Codi Ètic de la Universitat Pompeu Fabra (CRAC-UPF), creada per acord del Consell de Govern de la UPF, de 13 de desembre del 2017. Han format part d'aquesta Comissió les persones següents: Cèlia Carola, Judit Carrera, David Felip, Mònica Figueras, Cristina Gelpí, Ramon López, Rosa Maria Pujante, Gema Revuelta, Lluïsa Rojas, Pere Torra i Enric Vallduví. Així mateix, Antoni Company, Lola Martínez, Tània Verge i Rosa Vacas han participat en alguna de les cinc reunions de treball de la CRAC, que han tingut lloc l'1 de març del 2018, el 9 de juliol del 2018, el 14 de febrer del 2019, el 15 de novembre del 2019 i el 25 de juny del 2020. Durant el període que va des del 4 de març del 2020 fins al 16 de juny del 2020 ha tingut lloc un procés de participació obert a tota la comunitat universitària, durant el qual s'han rebut nombroses aportacions que han estat valorades i, en alguns casos, incorporades en el text de la proposta.

Un nou Codi Ètic de tota i per a tota la comunitat

Els compromisos del Codi Ètic han de comprendre tots els col·lectius que integren la comunitat universitària: el personal docent i investigador, el personal d'administració i serveis i el col·lectiu d'estudiants, com també qualsevol altra persona que participi en l'activitat de la nostra institució. Per això, atès que el Codi Ètic formula uns principis que haurien de ser compartits per tots els membres de la comunitat universitària, esdevé ineludible obrir un procés de participació, previ a la seva aprovació per l'òrgan competent.

Un nou Codi Ètic per a totes les activitats de la Universitat

El Codi Ètic de qualsevol institució no pot ser una acció isolada, sinó que s'ha d'emmarcar en una política d'integritat institucional que compregui totes les seves activitats i que es fonamenti en la professionalitat de totes les persones que hi treballen. Per això, el Codi Ètic de la UPF té en compte tant la docència i l'aprenentatge com la recerca i la transferència del coneixement; tant la gestió com la prestació de serveis. A més, el Codi Ètic també ha de servir per a la projecció externa de la institució.

Un nou Codi Ètic amb un contingut actual

Els objectius plantejats pel Codi del 2012 continuen sent plenament vigents i necessaris i s'han vist complementats per la referència a diversos valors que també ha establert, més recentment, el Pla Estratègic de la UPF (2016-2025). A més, el nou Codi Ètic inclou el de sostenibilitat, com a nou principi en connexió amb les preocupacions actuals i amb voluntat de transcendir l'àmbit estricte de la institució universitària.

Un nou Codi Ètic amb una redacció clara

La concepció d'aquest Codi Ètic consisteix a consagrar uns principis de caràcter general sense haver d'entrar a detallar conductes determinades, cas per cas. Per això, s'ha cercat una redacció clara i succinta que en permeti la interpretació fàcil. El text ha estat sotmès a una intensa simplificació respecte al seu precedent. A més, s'ha evitat tota referència a normes jurídiques del marc legal (sempre susceptibles de modificacions), atesa la voluntat mateixa de transcendir aquest marc.

Un nou Codi Ètic per a una universitat pública

El caràcter i la vocació com a universitat pública de la UPF comporta l'assumpció d'uns estàndards ètics del màxim rigor. Per això, el text del Codi posa èmfasi en la transparència, també entesa com a mecanisme de retiment de comptes, i en l'honradesa tant en la gestió del diner públic per part dels responsables de la Universitat, com en l'aprofitament per part dels estudiants que ocupen una plaça en ensenyaments amb forta demanda.

Com a annex, s'ha mantingut una relació dels agents i els instruments que han materialitzat el compromís ètic de la UPF, un compromís que existeix des de la seva fundació. Aquesta relació enumera diversos òrgans, plans d'actuació i instruments, l'activitat dels quals incideix especialment en aspectes ètics.

Un nou Codi Ètic amb garanties de compliment i revisió

Coincidint amb l'elaboració d'aquest Codi, la UPF ha publicat per primera vegada la Memòria de sostenibilitat de la UPF, que constitueix un exigent sistema d'autoavaluació i un important exercici de transparència voluntària. A més, per tal d'assegurar l'efectivitat plena dels principis ètics, el Codi estableix mecanismes de seguiment i de revisió específics i formals. D'una banda, es preveu crear una Comissió d'Integritat, amb caràcter independent, d'abast institucional, per a la interpretació i l'actualització permanent i l'aplicació dels principis ètics consagrats al Codi. D'altra banda, s'estableix l'adopció d'una bústia electrònica ("Línia ètica"), oberta per a consultes o alertes de possibles incompliments dels principis del Codi Ètic. La "línia ètica" tindrà caràcter confidencial i el seu funcionament haurà d'assegurar els drets de tots els afectats. A més, sense perjudici d'aquests drets, es garantirà l'anonimat de les alertes, si així ho demana la persona alertadora.

II. Principis ètics inspiradors de la vida a la Universitat

1. Integritat

La integritat és l'adhesió als principis ètics i de bon govern acceptats com a propis per la comunitat universitària i la coherència entre els principis i el capteniment individual i institucional. La integritat es manifesta amb decisions fiables, honestes, responsables i de bon govern.

Els comportaments vinculats a la recerca, la docència i l'aprenentatge i la gestió han d'anar d'acord amb uns principis morals compartits. Cal actuar sobre la base del consens sempre que sigui possible, en el benentès que els diferents membres de la comunitat universitària tenen rols diferents, cosa que no eximeix les autoritats i els responsables acadèmics i administratius de la seva responsabilitat específica.

La fiabilitat es plasma en l'assegurament de la qualitat en el procés de disseny i anàlisi i en l'ús adequat dels recursos emprats. L'honestedat es reflecteix en una activitat de gestió, de recerca, de docència i una comunicació de resultats que sigui justa, completa i lliure de prejudicis. La responsabilitat en la presa de decisions es fa efectiva retent comptes davant de la comunitat acadèmica i la societat de cada estadi del desenvolupament de l'activitat de recerca i formació.

2. Llibertat acadèmica

La llibertat acadèmica consisteix en la llibertat d'ensenyament, estudi i recerca que mena a la cerca desinteressada de la veritat i del coneixement. Té una doble dimensió: institucional i personal.

La dimensió institucional es concreta en l'autonomia de què gaudeixen les universitats a l'hora d'organitzar l'ensenyament i la recerca. Es manifesta amb la facultat de determinar les matèries que configuren els plans d'estudis i altres formes amb què s'ordenen els continguts formatius.

La dimensió personal al·ludeix a la projecció que la llibertat acadèmica té sobre els membres de la comunitat universitària. En relació amb els docents, implica la llibertat de càtedra, que és el dret d'expressar-se lliurement en el decurs de la seva activitat docent. La llibertat de càtedra ha de ser compatible amb els límits necessaris que ha d'establir l'autoritat acadèmica per tal de garantir una adequada coordinació i fer efectiu el dret dels estudiants a rebre un ensenyament de qualitat i en condicions d'igualtat. Respecte als investigadors suposa el dret a la lliure producció científica, tècnica i humanística. Pel que fa als estudiants, es manifesta en el dret a decidir l'itinerari d'aprenentatge que considerin més adequat segons les seves inquietuds personals, en el marc de la normativa acadèmica aplicable.

3. Responsabilitat

La responsabilitat comprèn els tres grans col·lectius que formen la comunitat universitària –professors, personal d'administració i serveis i estudiants–, en totes les activitats que duen a terme en els seus àmbits d'actuació.

Els professors han de vetllar per la seva excel·lència científica i la seva competència pedagògica. La Universitat ha de contractar aquells professionals que compleixen les condicions òptimes, en processos objectius, transparents, en els quals vetlli per l'aplicació dels principis d'igualtat d'oportunitats, i igualtat de mèrit i capacitat. A més, ha de vetllar per la formació del personal novell, al qual ha de dedicar el seguiment i l'acompanyament necessaris. La responsabilitat social de la recerca es materialitza en la generació de coneixement i la seva transferència cap a la societat, tot maximitzant-ne l'impacte i promovent la ciència oberta, la comunicació social i la participació ciutadana.

El personal d'administració i serveis ha d'exercir les seves funcions amb compromís envers el servei públic i vetllar per mantenir les seves competències tècniques i personals adequadament actualitzades. La Universitat ha de garantir els principis d'igualtat, mèrit i capacitat en els processos selectius, alhora que oferir un pla de formació que permeti el desenvolupament professional.

La responsabilitat en l'aprenentatge és el principal deure de tots els estudiants de la Universitat. En els processos d'aprenentatge, la Universitat ha de posar-hi els recursos

de tutorització necessaris per detectar i tractar tant les dificultats d'aprenentatge dels estudiants, com les necessitats dels estudiants d'altres capacitats i alt rendiment.

Els càrrecs acadèmics i els membres dels òrgans de govern, siguin del col·lectiu que siguin, han d'exercir les seves funcions en benefici dels interessos de la Universitat i no dur a terme activitats que hi puguin entrar en conflicte.

4. Honradesa

Els recursos que la societat posa a disposició de la Universitat s'han d'utilitzar per a les finalitats per a les quals estan concebuts i no pas per a interessos que siguin incompatibles amb la seva missió ni per obtenir beneficis particulars. Els membres de la comunitat tenen l'obligació d'utilitzar-los amb responsabilitat i mantenir-los en el millor estat possible.

La Universitat té el deure de retre comptes davant de la societat sobre els recursos que utilitza de manera transparent i equilibrada amb altres obligacions, com la seguretat i la protecció de dades personals o el respecte als drets de propietat industrial i intel·lectual.

El nom de la UPF i la seva reputació són un capital assolit pels professors, els estudiants i el personal d'administració i serveis que ens han precedit. Quan actuen en nom de la UPF, tots els membres de la comunitat universitària, sense perjudici de la llibertat d'expressió, han de tenir especialment clar que les seves accions, opinions i comportaments s'hi associen.

5. Igualtat

La promoció de la igualtat i el respecte a la diversitat en qualsevol de les seves condicions han de presidir les relacions interpersonals.

La Universitat defensa la igualtat efectiva de dones i homes en tots els aspectes i a tots els nivells, i té el deure d'impulsar polítiques que condueixin a assolir-la. La Universitat també defensa el dret de les lesbianes, gais, bisexuals, persones intersexuals i persones trans a ser i a mostrar-se tal com vulguin.

La Universitat ha de prendre les mesures necessàries per garantir el compliment del dret a la no-discriminació en tots els seus àmbits, ja sigui per raó de sexe, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, diversitat funcional, origen, condició de racialització, creences religioses o classe social. El sexisme, les violències masclistes, la lesbofòbia, l'homofòbia, la bifòbia, la transfòbia, el capacitisme, el racisme, la discriminació religiosa o el classisme no han de ser tolerats sota cap circumstància a la UPF.

Totes les persones tenen dret a la igualtat d'oportunitats. La Universitat ha d'establir les mesures adients per garantir el coneixement i el compliment d'aquest dret de manera general així com per a aquelles circumstàncies que li són més específiques, tals com l'accés als estudis i a les proves acadèmiques, l'accés als llocs de treball dels

seus diferents col·lectius i la promoció professional. La transparència, l'objectivitat i l'absència de conflicte d'interessos han de regir els criteris i els processos de selecció. Les persones amb necessitats especials (educatives o funcionals) han de rebre l'atenció adequada per tal de garantir la igualtat d'oportunitats.

6. Privacitat i confidencialitat

Totes les persones tenen dret a la privacitat i a la protecció de qualsevol informació sobre la seva persona. La Universitat ha de tractar les dades personals que gestioni per assolir els seus objectius sempre per a finalitats concretes, i de manera lleial, lícita i transparent en relació amb les persones interessades.

Tots els membres de la comunitat universitària han de tenir una cura especial per respectar la confidencialitat i la privacitat, incloent els estudiants en totes les seves activitats d'aprenentatge, entre les quals cal comptar les que duen a terme en forma de pràctiques externes en empreses i institucions.

7. Respecte

L'existència d'una veritable comunitat universitària només és possible si els seus membres col·laboren en l'objectiu comú de crear i transmetre coneixement, participen en l'organització dels processos d'aprenentatge, recerca i gestió i adopten una conducta de respecte als altres en l'exercici de les funcions que els són pròpies. Aquest principi implica el rebuig explícit dels actes de violència, les conductes d'intimidació, els aldarulls, la coacció o l'assetjament; la interferència en les activitats universitàries i les conductes de risc personal i social.

El respecte es manifesta en la manera de tractar i considerar els col·legues, els estudiants, els professors, el personal d'administració i serveis, o qualsevol persona que es relacioni amb la Universitat, les seves idees i aportacions i l'entorn natural, social i cultural de la recerca. El respecte també es materialitza a través del capteniment solidari dins i fora de la universitat.

8. Sostenibilitat

La Universitat ha de promoure una política efectiva en l'àmbit de la sostenibilitat, com també ha d'adoptar el marc apropiat per ajudar els membres de la comunitat universitària a incorporar aquest principi en la seva presa de decisions i en les accions que organitzin. És responsabilitat de tots els membres de la comunitat universitària vetllar per la sostenibilitat econòmica, social i mediambiental de les activitats que desenvolupen.

La Universitat ha de fomentar i promoure específicament la lluita per superar l'emergència climàtica, com a via per garantir la salut i el benestar de les persones i del conjunt del planeta, i ha d'assegurar un bon ús i conservació del seu patrimoni, cercant sempre l'estalvi energètic i l'eficiència.

III. Mecanismes de seguiment i revisió del Codi Ètic

1. Comissió d'Integritat

La Comissió d'Integritat té les funcions següents:

- Difondre el Codi Ètic a la comunitat universitària de la UPF i vetllar pel seu compliment.
- Promoure la formació, informar i sensibilitzar sobre les conductes ètiques tant a la comunitat universitària de la UPF com a la societat en el seu conjunt impulsant tot tipus d'accions, incloent la presència a les xarxes socials.
- Impulsar mesures de prevenció d'actuacions contràries als principis del Codi Ètic, formular recomanacions i proposar millores en l'aplicació d'aquests principis.
- Respondre consultes, observacions i suggeriments dels membres de la comunitat universitària de la UPF sobre la conducta ètica en l'exercici de les seves tasques.
- Elaborar propostes o informes relatius a alertes d'incompliment.
- Revisar anualment els continguts del Codi Ètic i, si escau, elevar al Consell de Govern propostes d'actualització del Codi Ètic.
- Emetre anualment un informe sobre la integritat a la UPF i sobre la seva activitat com a Comissió, les conclusions del qual es publicaran en el Portal de la Transparència de la UPF.
- El Consell de Govern de la UPF ha d'aprovar la composició, el funcionament i l'organització interna de la Comissió d'Integritat. A l'hora de dur-ho a terme, ha d'assegurar la coordinació amb el Síndic de Greuges de la UPF.

2. Línia ètica

El Codi Ètic i la normativa de la Comissió d'Integritat han d'estar disponibles al Portal de la Transparència de la UPF, el qual ha de comptar amb una bústia electrònica ("Línia ètica") per a consultes o alertes d'incompliment que ha de garantir la confidencialitat i, si la persona alertadora ho demana, l'anonimat. En qualsevol cas, cal facilitar el seguiment de la consulta o l'alerta a qui l'hagi formulada i garantir els drets de tots els interessats.

Annex. Agents i instruments principals del compromís ètic de la UPF

Agents

El compromís ètic és de tota la institució. Tota la Universitat, per mitjà dels seus òrgans i unitats acadèmiques i administratives, està implicada en el compromís ètic; aquí es recullen només els agents principals que tenen una especialització directament relacionada amb l'aplicació pràctica dels principis que aplega el Codi Ètic.

- [Síndic de Greuges](#)
- [Delegat de protecció de dades](#)
- [Comissió Institucional per a la Revisió Ètica dels Projectes \(CIREP\)](#)
- [Consell Assessor de la Transparència](#)
- [Comissió de Polítiques d'Igualtat de Gènere](#)
- [Comissió Permanent contra la Violència Masclista i l'LGBTIfòbia](#)
- [Unitat d'Igualtat](#)
- [Àmbit de Responsabilitat Social de l'UCPI](#)
- [Comissió de Reclamacions](#)
- [Oficina de Prevenció de Riscos Laborals i de Promoció de la Salut \(OPRiLiPS\)](#)
- [Comissió per a la Revisió i l'Aprofundiment del Codi Ètic \(CRAC\)](#)

Instruments

- [2n. Pla d'Igualtat Isabel de Villena \(2018-2022\)](#)
- [Pla d'inclusió de les persones amb necessitats especials i en risc d'exclusió socioeconòmica a la UPF \(2017-2021\)](#)
- [Adaptació dels permisos de maternitat i paternitat per al personal docent i investigador](#)
- [Procediment de canvi de nom de persones transsexuals, transgènere i intersexuals a la UPF](#)
- [Portal de la Transparència](#)
- [Protecció de dades de caràcter personal](#)
- [Codi de la Universitat Pompeu Fabra sobre conductes violentes, discriminatòries i assetjament](#)
- [Protocol per prevenir i solucionar conflictes en matèria de violència masclista, homofòbia, bifòbia i transfòbia](#)
- [Protocol per prevenir i solucionar conflictes en matèria d'assetjament moral en el treball](#)
- [Règim disciplinari dels estudiants de la Universitat Pompeu Fabra](#)
- [Memòria de sostenibilitat de la UPF](#)
- [UPF Inclusió](#)
- [UPF Sostenible \(sostenibilitat ètica\)](#)
- [Agenda 21 UPF](#)
- [UPF Solidària](#)
- [UPF Saludable](#)
- [Protocol de vigilància individual de la salut](#)